સુમુલ સેતુ

www.sumul.com | Sumuldairy | @SumulRoot | SumulDairy

અંક – ૭૦ | ઓક્ટોબર – ૨૦૨૬

સુરત-તાપી જિલ્લા સહકારી દૂધ ઉત્પાદક સંઘ લિ.

(સુમુલ ડેરી)

શ્રી કાંતિલાલ ગામીત

ચેરમેન

શ્રી ભરતસિંહ સોલંકી(ડાભા)

વાઈસ ચેરમેન

કામકાજનો પ્રતિભાવ, સહકારનું બળ અને દૂધ ઉત્પાદકોના હિત માટેની નવી દિશા સાથે સુમુલ ડેરીના નવા ચેરમેન અને વાઈસ ચેરમેનશ્રીને

હાર્દિક અભિનંદન

સહ શુભકામનાઓ..!

સુમુલ ડેરીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર તથા સમગ્ર ટીમ તરફથી નવા ચેરમેન અને વાઈસ ચેરમેનશ્રીને તેમની જવાબદારી સંભાળતા હાર્દિક અભિનંદન અને શુભકામનાઓ. અમે તેમના નેતૃત્વ અને માર્ગદર્શન હેઠળ સહકારી આંદોલનને વધુ મજબુત બનાવવા, દૂધ ઉત્પાદકો અને ગ્રામ દૂધ સહકારી મંડળીઓને સશક્ત કરવા માટે પ્રતિબદ્ધ છીએ.

દૂધ ઉત્પાદકોનો સશક્તીકરણ | ટકાઉ વિકાસ | સહકારી શકિત | ગ્રામીણ સમુદ્ધિ

સ્વચ્છ દુધ (Clean Milk) ઉત્પાદન માટે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો

સ્વચ્છ દુધ (Clean Milk) એટલે જે દુધ તંદુરસ્ત દુધાળા પશુઓ દ્વારા ઉત્પન્ન થયેલુ હોય, જે સામાન્ય બંધ રણ તેમજ સારો સ્વાદ અને સુગંધ ધરાવતુ હોય અને જેમાં ખુબજ ઓછી માત્રામાં હાનિકારક જીવાણું અને રસાયણના અવશેષો હોય તથા જેને કોઈપણ પ્રકારની પ્રક્રિયા વિના લાંબો સમય સંગ્રહ કરી શકાય તેવા દુધને સ્વચ્છ દુધ કહેવામાં આવે છે.

છેલ્લા ઘણા વર્ષોથી આપણા દેશના દુધ ઉત્પાદનમાં ખુબજ પ્રગતિ થઈ છે. આજના વૈશ્વીકરણ અને હરીફાઈના યુગમાં જથ્થા સાથે ઉત્તમ ગુણવત્તા પણ ખુબજ મહત્વની છે. બીજા દેશોની તુલનાએ આપણા દેશના દુધની ગુણવત્તામાં સુધારાઓ ખુબજ અવકાશ રહેલ છે. વિશ્વ હરિફાઈમાં ટકી રહેવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ધારા-ધોરણનો અમલ કરવો ફરજીયાત છે. આ આંતરરાષ્ટ્રીય ધારા ધોરણના અમલ દ્વારા દુધની જૈવિક સુક્ષમતામાં સુધારો થાય એ આજના સમયની માંગ છે.

સ્વચ્છ દુધના ફાયદા

- સ્વચ્છ દુધ જલ્દી બગડતુ નથી.
- દુધ અને દુધની બનાવટ ઓછા ખર્ચે તૈયાર કરી વધુ વળતર મળે છે.
- આરોગ્યને હાનિકારક ન હોવાથી નિકાસ કરવાનું સરળ બને છે.
- વધુ સમય સુધી સંગ્રહ કરી શકાય છે.

પશુધનની પસંદગી અને માવજત

- જીવલેણ રોગોથી પશુ મુકત રહે એ માટે સમયસર રસી મુકાવવી.
- રોગીષ્ટ પશુઓને તંદુરસ્ત પશુથી દુર રાખી સારવાર કરાવવી તથા આવા પશુઓનું દુધ તંદુરસ્ત પશુના દુધ સાથે ન ભેળવવું.
- પશુ શરીરને ધોઈને સાફ રાખવું તેમજ પશુને સંતુલીત આહાર અને ચોખ્ખું પાણી મળી રહે તેની વિશેષ કાળજી લેવી.
- પશુનું રહેઠાણ યોગ્ય હવા ઉજાસ વાળુ હોવુ જોઈએ.

દુધ દોહન પહેલા લેવાની કાળજી

- દુધ દોહન કરતા પહેલા તબેલાની સફાઈ કરવી જરૂરી છે. આમ ન કરવાથી ધુળમાં રહેલ રજકણો ઉડીને દુધને દુષિત કરે છે.
- દુધ દોહન પહેલા પશુને સુકોચારો ન આપવો જેનાથી હવામાં રજકણો ફેલાય છે, જે દુધને દુષિત કરે છે.

દુધ દોહતી વખતે લેવાની કાળજી

- પશુને સવાર-સાંજ ચોકકસ સમયે દોહવું જોઈએ.
- દોહન કરતા પહેલા પશુના શરીરનો પાછળનો ભાગ સાફ કરવો, તેમજ બાવલા અને આંચળને હુફાળા પાણીથી ધોવા જોઈએ.
- દુધ દોહતી વખતે દુધની પ્રથમ ૩-૪ શેડ દોહનના વાસણની બહાર કાઢી નાખવી જોઈએ કેમ કે તેમા હતમ જીવાણું હોવાની શકયતા હોય છે.
- એક થી વધુ દુઝણા પશુઓને દોહવાના હોય તો એક પશુને દોહયા બાદ, હાથ ધોયા પછી જ બીજા પશુને દોહવું.
- દુધ દરેક આંચળમાંથી પુરે પુરુ દોહી લેવું.
- દુધ દોહનાર વ્યકિતએ સ્વચ્છ અને સુઘડ કપડા પહેરેલા હોવા જોઈએ તથા વાળ વ્યવસ્થિત ઓળેલા અને ઢાંકેલા રાખવા, જેથી તે દુધમાં નપડે. ઉપરાંત લાંબા નખ કાપી ઝાખવા જેથી આંચળને ઈજા ન થાય અને નખોનો મેલ દુધને દુષિત ન કરે.
- દૂધ દોહન કયા બાદ ટીટ ડીપીંગ (આંચણ બોળવાની દવા) ફરજીયાદા કરવાનો આગ્રહ રાખો.
- દુધ દોહન કરતી વખતે પશુને દાણ કે લીલોચારો જ ખવડાવવો.

દુધ દોહયા પછીની કાળજી

- દુધ દોહયા પછી તરત જ ત્યાંથી લઈલો કારણ કે, આજુબાજુની વાસ તેમાં શોષાયને દુધનો સ્વાદ અને સુગંધ બગાડે છે.
- દુધને તાત્કાલીક દુધ મંડળી પર પહોચાડો.
- દુધ ભરેલ વાસણ ઢાંકેલુ રાખો.
- વાસી દુધ કે પાણી તાજા દુધમાં કદી ન ભેળવવા.

દુધના વાસણો અને તેની સ્વચ્છતા

- દુધ દોહનમાં વપરાતું વાસણ સ્વચ્છ, સુકુ અને સાંકડા મોંઢા વાળુ હોવું જોઈએ.
- કાટ રોધક અને સહેલાઈથી સાફ થઈ શકે તેવા સ્ટેઈનલેસ સ્ટીલના વાસણો વાપરો. વાસણોમાં ડાઘ,તીરાડ કે ખાંચા ન હોવા જોઈએ.
- દુધ દોહન પહેલા અને પછી વાસણોની ગરમ પાણીથી વ્યવસ્થિત સફાઈ કરવી,વોશીંગ પાવડરનો ઉપયોગ લાભદાયક છે.
- સાફ વાસણ ધુળ રહિત જગ્યા પર તાપમાં સુકવો.

સ્વચ્છ દુધ ઉત્પાદન માટે બીસીયુ દ્વારા લેવાના થતા પગલા

૧. મંડળીનું મકાન હવા-ઉજાસવાળુ હોવુ જોઈએ.

૨. મંડળીના મકાન તેમજ આસપાસનો વિસ્તાર સ્વચ્છ રાખવો.

૩. કર્મચારીઓએ સાફ તથા ધોયેલા કપડા પહેરવા.

૪. કર્મચારી ચેપી રોગથી પીડીત ન હોવો જોઈએ.

૫. દુધના સંપર્કમાં આવતા તમામ વાસણો જેવા કે માપલા, ગળણી, ટ્રે, સેમ્પલર, સેમ્પલ-બોટલ વગેરે ઉપયોગમાં લેતા પહેલા ડિટર્જન્ટ થી ધોઈ સાફ કરવા.

૬. બીસીયુની સફાઈ માટે પાણીની સુવિધા પર્યાપ્ત હોવી જોઈએ. ગરમ પાણી માટે સોલર/હીટર/ગીઝર/એચ.આર.યુ. વગેરે ઉપલબ્ધ હોવા જોઈએ.

૭. બીસીયુ ટેન્ક, બેલેન્સ ટેન્ક, ડમ્પ ટેન્ક, વાલ્વ તેમજ હોઝપાઈપની સફાઈ SOP મુજબ થવી જોઈએ. તેમાં દુધનું પડ/સ્કેલિંગ/પીળી છારી ન થાય તેની કાળજી લેવી.

૮. કરોળયાનાં જાળા, માખી, મચ્છર, વાંદા ઈત્યાદી જોવા ન મળે તેની કાળજી લેવી.

૯. ટેન્કર ભરવાનો હોઝપાઈપ બંધ પ્લગ લગાવી જમીનથી અધ્ધર લટકાવવો.

૧૦. સફાઈ માટે વપરાતાં કેમિકલની માત્રા SOP મુજબ ઉપયોગમાં લેવા તેમજ ગરમ પાણીનું તાપમાન ૫૦ થી ૫૫° સે. રાખવું.

ખાદ્ય સુરક્ષામાં વધારો : સ્વચ્છ દુધ ઉત્પાદન માટે સુમુલ ડેરીનો કાર્યક્રમ

સુમુલ ડેરીનું મજબુત સ્વચ્છ દુધ ઉત્પાદન માળખું FSSAI નિયમો સાથે સખત રીતે સુસંગત છે, જે શેડ્યુલ 4 (ભાગ III) ની મૂળભૂત સ્વચ્છ અને સ્વચ્છતા પ્રથાઓનો અમલ કરીને સલામત, ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળી ડેરીને મૂળથી સુનિશ્ચિત કરે છે. ઓપરેશનલ સ્ટાન્ડર્ડાઈઝેશન (ઠંડક પ્રક્રિયા અને નિયંત્રણો – Chilling Process & Controls), કડક તાપમાન નિયંત્રણ અને વ્યાપક તાલીમ દ્વારા સંચાલિત, સંસ્થા દુધ વિતરણ તાપમાન ૫° C થી નીચે રાખવાનું કડક રીતે ફરજિયાત કરે છે, જયારે ૫ લાખ CFU/ml થી નીચે સ્ટાન્ડર્ડ પ્લેટ કાઉન્ટ (SPC) સાથે કાચું ઠંડું દુધ (RCM-RAW Chilled Milk) પહોંચાડતી સહકારી મંડળીઓની સખ્યા વધારવા માટે સક્રિયપણે કાર્ય કરે છે. અમારી ગુડ હાઈજેનિક પ્રેક્ટિસ (GHP) ને વધારવા માટે, અમારૂં માળખું વ્યકિતગત સ્વચ્છતા પ્રથાઓ, પીવાના પાણીનો ઉપયોગ, સફાઈ, સ્વચ્છતા પ્રથાઓ, વ્યવસ્થિત પ્લાન્ટ લેઆઉટ અમલમાં મુકવા અને contamination (દૂષિત થવાની પ્રક્રિયા) ટાળવા માટે સ્ટેનલેસ સ્ટીલ ઉત્પાદન ના ઉપયોગ પર ભારે ભાર મુકેલ છે MPCS સભ્યો માટે ISO 9001&2015 ગુણવત્તા વ્યવસ્થાપન પ્રણાલીઓ (QMS) શિક્ષણ અને નવા બલ્ક કૂલિંગ યુનિટસ (BCUs) ના ઔપચારિક પ્રમાણપત્ર દ્વારા પાલન અને સતત સુધારો ટકાવી રાખવામાં આવે જો. કાર્યરત રીતે, આ ગામડાની સોસાયટીઓમાં વ્યવસ્થિત સફાઈ પ્રક્રિયાઓ સાથે બલ્ક મિલ્ક કુલર અને મિલ્કો ટેસ્ટર્સના નિવારક જાળવણી દ્વારા આધારિત છે. સામૂહિક પ્રયાસો જે અસાધારણ દૂધ ઉત્પાદક સંતોષ સ્તર જાળવી રાખીને contamination (દૂષણ) ના જોખમોને સફળતાપૂર્વક ઘટાડે છે.

ઉત્પાદકો માટેની સ્વચ્છ દુધ ઉત્પાદન માટેની કાર્યસૂચી

૧. દુધ દોહવાની જગ્યા સાફ સ્વચ્છ રાખવી.

૨. દુધ દોહતા પહેલા જાનવરના આંચળ હૂંફાળા પાણીથી સાફ કરવા પશુ સ્વચ્છ કપડાં વડે સાફ કરવા.

૩. દુધ દોહવાના તથા દુધ ભરવાના વાસણો સ્વચ્છ રાખવા.

૪. દુધ દોહયા પછી ૧૫ મિનિટમાં દુધ મંડળીમાં ભરવું.

૫. સભાસદે સ્નાન કરી સ્વચ્છ કપડા પહેરી દુધ ભરવા આવવું.

૬. સભાસદોએ દુધની બરણી અને ઢાંકણની વચ્ચે કોઈ પણ જાતનું પ્લાસ્ટીક કે કાગળ લગાવવું નહી.

૭ સભાસદોએ મંડળી પર પાન ગુટખા,બીડી,સીગરેટ વગેરે લઈને આવવું નહી.

૮ દુધ સ્વચ્છ એસ. એસ.ની ખાંચ વગરની બરણીમાં જ લાવવું પ્લાસટીકની બરણી (વાસણો)કે પતરાના વાસણમાં દુધ લાવવું નહી.

૯. સભાસદોએ દુધ ગરણી વડે ગાળીને જ લાવવું. દુધમાં મચ્છર, માખી અને કચરાં જેવી કોઈ પણ વસ્તુ આવવી ન જોઈએ.

૧૦. મંડળીમાં દાખલ થતાં પહેલા ચંપલ કે બુટ બહાર કાઢવા.

૧૧. મંડળીમાં વ્યવસ્થિત લાઈનમાં ઉભા રહેવું.
૧૨ મંડળીમાં દુધ ભરતા પ્હેલાં દુધ ગરણીથી ગાળી સ્ટીલની ડોલમાં પલટાવવું.
૧૩. મંડળીમાં દુધ ઢોળાઈ નહી તેવી કાળજી લેવી.
૧૪. દુધ ભર્યા પછી પાવતી અવશ્ય લેવી.
૧૫. જો કોઈ બાબતની ફરિયાદ હોય તો ફરિયાદ બુકમાં નોંધણી કરવી.
૧૬. ગાય અને ભેંસનું દુધ અલગ બરણીમાં લાવવું.
૧૭. બીમાર પશુનું દુધ મંડળીમાં ભરવું નહી.
૧૮. પશુના વિયાણ ૨ યા બાદ ૧૦ થી ૧૫ દિવસ પછી જ દુધ ભરવું.

બી.સી.યુ. પ્લાન્ટ પર ધ્યાનમાં રાખવાના મુદા

૧. રીસીવિંગ પુરુ થયા પછી દરેક લાઈનની યોગ્ય સી. આઈ. પી. અને બહારથી સાફ સફાઈ કરવી.
૨. વાલ્વ ખોલી બરાબર સફાઈ કરી ફીટ કરવા અને જો વાલ્વમાં લગાવેલ રીંગ ખરાબ હોયતો તેને બદલવી.
૩. દુધ ભરવાના સાધનો વ્યવસ્થિત રીતે અલગ તથા સફાઈના સાધનો જમીનથી અધ્ધર રહે તેમ રાખવા.
૪. ફ્લોર હંમેશા સાફ અને સુક્કો રાખવો.
૫. ફ્લોર પર નકામી વસ્તુઓ આમ-તેમ હોવી જોઈએ નહીં.
૬. સી. આઈ. પી. ના કેમિકલ યોગ્ય જગ્યાએ વ્યવસ્થિત રાખવા.
૭ ટેન્કર ભરવાનો પાઈપ બંધ પ્લગ લગાવી જમીન થી અધ્ધર લટકાવવો.
૮ ગંદા પાણીનો યોગ્ય નિકાલ કરવો.
૯. ગટર લાઈનની નિયમિત સફાઈ કરવી, આમ કરવાથી લાઈન ચોકઅપ નહી થાય.
૧૦. જાળાઓની સફાઈ નિયમિત કરવું.
૧૧. દરેક દિવાલની સફાઈ વ્યવસ્થિત રીતે કરવી અને કલરની પોપડી ઉખડેલ હોયતો ચુનો મરાવી સાફ રાખવું.
૧૨ દરેક ફાઈલ, રીપોર્ટસ અને જરૂરી કાગળો યોગ્ય જગ્યાએ વ્યવસ્થિત રાખવા.
૧૩. દૈનિક ઉપયોગમાં આવતા રજીસ્ટરોની યોગ્ય જાળવણી રાખવી.
૧૪. એ.એમ.સી.એસ. ટેબલ પર અને બી.સી.યુ. લાન્ટમાં નકામી વસ્તુઓ રાખવી નહિ.
૧૫. બી.સી.યુ. પ્લાન્ટની આસપાસનો વિસ્તાર રોજ સાફ કરવો.
૧૬. બિન જરૂરી વસ્તુઓને કામની જગ્યાથી અલગ રૂમમાં રાખવા.
૧૭. લાઈટ અને પંખા પર લાગેલી ધુળ સમયાંતરે સાફ કરવી.